

Het voorbeeld van Petrus

Preek over Johannes 13:36-38, 18:10-27, 21:1-19

Te lezen: Johannes 13:36-38, 18:10-27, 21:1-19
Hengelo 't Venster, 25 april 1971

De Bijbelgedeelten die gelezen zijn, zou je kunnen noemen: de geschiedenis hoe Petrus apostel werd.

Laten we eerlijk zijn: het is niet bepaald de geschiedenis van een succesvolle carrière. Petrus lijkt zelfs in de verte niet op de man, die zich door plichtsbesef en volledige inzet omhoog heeft gewerkt in het bedrijf van zijn baas. Zeker, de opgestane Jezus vertrouwt hem de hoge opdracht toe om 'zijn lammeren te weiden', en 'zijn schapen te hoeden'. Maar dat Petrus als herder over de gemeente van Jezus Christus wordt aangesteld, laat zich moeilijk uitleggen als een beloning voor moed, beleid en trouw. Hoe hoog en belangrijk de positie geweest mag zijn, die Petrus in de gemeente innam, Petrus is het tegendeel van de geslaagde carrièremaker.

Vóór Jezus' kruisiging was Petrus overigens wel een ambitieus man. Hij probeerde in de dienst van Jezus hoog te grijpen. Herinnert u zich hiervoor het gesprek tussen Jezus en Petrus, kort voor Jezus gevangen genomen en gekruisigd werd.

Jezus spreekt zijn discipelen erover, dat zijn levensweg de richting op gaat van het kruis. Door lijden en sterven heen zal hij Gods heerlijkheid binnengaan. En, zo maakt Jezus bekend, deze lijdensweg zal ik in volkomen eenzaamheid moeten gaan. Later zal jij, Petrus, mij volgen op deze weg, die door lijden heen voert naar het nieuwe leven in Gods heerlijkheid. Maar ik zal deze weg nu als eerste moeten gaan, in volstrekte eenzaamheid. Je kunt mij hierop nu niet volgen. En dan leren wij Petrus kennen als de ambitieuze discipel. Blakend van offerbereidheid en zelfvertrouwen staat hij voor Jezus. Zal ik u nu niet kunnen volgen? Dwaasheid. Ik zal mijn leven voor u inzetten. Mijn laatste druppel bloed voor uw zaak! 'Voorwaarts christenstrijders, 't geldt uws konings eer'.

Hoever heeft Petrus het gebracht in het volgen van Jezus op de weg van lijden en sterven?

Toen Jezus door de hogepriester werd verhoord, was Petrus er nog bij. Op een veilige afstand, ondergedoken tussen de soldaten, zich warmend bij een kolenvuur. Maar driemaal overbrugde een vraag de veilige afstand tussen Petrus en Jezus: 'Ben jij soms ook een leerling van die man?' En evenzovele keren ontkende Petrus met Jezus op dezelfde weg te zijn: 'Ik niet!'

Het is gebruik, Petrus deze verloochening van Jezus als verwijt voor de voeten te gooien. Maar het lijkt mij moeilijk te bestrijden, dat Petrus gelijk had. Inderdaad hoorde Petrus niet bij Jezus, was hij niet met hem op dezelfde weg.

Jezus door de hogepriester verhoord en beschuldigd. Het hogepriesterlijk paleis is een halte op weg naar het kruis. Jezus staat voor Kajafas als de knecht van de Here, die zijn leven ten schuldoffer gesteld heeft, zoals Jesaja profeteerde. Zoals Jezus daar staat, plaatsvervangend voor alle mensen de schuld dragend en zijn leven als offer weggevend, is Jezus volstrekt eenzaam. In deze positie kan niemand naast hem gaan staan.

'Ik wil mijn leven voor u geven!' In grenzeloze zelfoverschatting wist Petrus niet wat hij zei. Petrus, die vergeving en heil nodig had, greep naar de positie van Jezus. Die

vergeving en heil brengt.

Het is niet zo, dat Petrus ophield Jezus te volgen toen hij hem in het hogepriesterlijk paleis verloochende.

In zijn tweemaal herhaald 'Ik ken hem niet' bracht Petrus het faillissement van zijn navolging onder woorden. Maar daarvoor al, toen Jezus gevangen genomen werd, was Petrus met zijn 'ik zal u volgen en mijn leven voor u inzetten' bankroet gegaan.

'Waarom kan ik u niet volgen Heer? Ik wil mijn leven voor u geven!'

Petrus bracht het hierin tot één wapenfeit. Toen Jezus gevangen genomen werd, sloeg hij met zijn zwaard een van de soldaten een oor af. Met dit wapenfeit was Petrus geen navolger van Jezus meer.

Op de weg die Jezus ging naar het kruis, komt het erop aan je leven in te zetten. Dat had Petrus goed begrepen. Maar op de weg naar Golgotha heeft inzetten van je leven niets van doen met soldatenmoed. Het leven inzetten wil hier niet zoveel zeggen als: het eigen leven op het spel zetten in een heldhaftige strijd voor de goede zaak. Op de weg die Jezus ging naar Golgotha betekent 'inzetten van het leven': het leven plaatsvervangend geven als schuldoffer voor allen.

'Waarom kan ik u niet volgen Heer? Ik wil mijn leven voor u geven!'

Petrus, hoe kun je Jezus volgen, als hij op weg gaat om plaatsvervangend ook jouw schuld te dragen? Als Jezus heil en vergeving schenkt, heb je toch niets anders in te brengen dan lege briefjes! Hoe kun je dan je leven voor Jezus inzetten, op het moment dat hij zijn leven in de kruisdood als offer voor jou inzet? Op weg naar heil en vergeving kan immers alleen Jezus zijn leven inzetten! Alleen hij kan vervullen wat Jesaja profeteerde van de lijdende knecht van de Here, namelijk dat deze zijn leven als schuldoffer zal inzetten.

'Waarom kan ik u niet volgen Heer? Ik wil mijn leven voor u geven!'

Menende de daad bij dit woord te voegen, sloeg Petrus een soldaat het oor af. En daarmee sloeg hij helemaal mis. Want deze stap van Petrus was beslist geen stap achter Jezus aan op weg naar Golgotha. Petrus' wapengekletter was een menselijk incident in Gods heilswerk. Het had niets te maken met de weg die Jezus ging.

Jezus maakt Petrus' bijdrage dan ook onmiddellijk ongedaan: 'Steek je zwaard in de schede.' Petrus wordt terechtgewezen als een schooljongen die een heel domme fout maakt.

Lucas benadrukt de corrigerende reactie van Jezus nog sterker. Hij vertelt, dat Jezus het oor van de soldaat direct genas. Zo ging Petrus failliet in de navolging van Jezus. Zijn ambities, zijn enthousiasme, zijn vertrouwen in eigen kracht hadden hopeloos bankroet geleden. Kaal en berooid van al zijn pretenties verlaat hij de plaats van gevangenneming. De verloochening in het hogepriesterlijk paleis is de verwoording van zijn bankroet. Het is gebleken: op weg naar Golgotha kan Petrus Jezus niet volgen.

Na kruisiging en opstanding treffen Jezus en Petrus elkaar weer aan het meer van Tiberias. Er ontspint zich dan een gesprek, dat het derde hoofdstuk is in de geschiedenis hoe Petrus apostel werd.

Hoofdstuk 1 gaat over Petrus' grootspraak: 'Waarom kan ik u niet volgen Heer? Ik wil mijn leven voor u geven!'

Hoofdstuk 2 beschrijft Petrus' faillissement.

En in hoofdstuk 3 ontvangt de failliete Petrus uit handen van Jezus alles waar hij in zijn grootspraak vergeefs naar had gegrepen.

Petrus had in eigen kracht en enthousiasme Jezus willen volgen op de weg die door

lijden heen voert naar de heerlijkheid van het nieuwe leven. Petrus' eigen kracht en enthousiasme hadden bankroet geleden. Maar na kruisiging en opstanding roept Jezus zelf Petrus tot navolging. Nadat hijzelf als eerste, plaatsvervangend voor alle mensen, de weg door lijden heen tot heerlijkheid heeft afgelegd, geeft Jezus Petrus de mogelijkheid tot navolging die Petrus zelf niet had. Johannes vertelt, dat Jezus zei: 'Petrus toen je jong was, deed je zelf je gordel om en ging je waarheen je wilde, maar wanneer je oud wordt zal een ander je handen grijpen, je je gordel ondoen en je brengen waar je niet naartoe wilt. Met deze woorden duidde hij aan hoe Petrus zou sterven tot eer van God. Daarna zei hij: "Volg mij".'

Petrus, pas nu je berooid bent van eigen kracht, kun je mij volgen, namelijk in mijn kracht. Nu ik in volkomen eenzaamheid plaatsvervangend voor alle mensen de weg door lijden heen tot heerlijkheid heb gebaad, pas nu kun jij deze weg gaan, namelijk in de voetstappen die ik gedrukt heb.

Petrus had zijn leven voor Jezus willen inzetten. Dit kon slechts misgaan. Want op weg naar Golgotha, op weg naar vergeving en heil, kan alleen Jezus zijn leven inzetten. Maar na Golgotha, nu vergeving en heil aanwezig zijn, nu mag Petrus zijn leven inzetten. De opgestane Heer stelt Petrus aan als herder over zijn gemeente: 'Weid mijn lammeren'. 'Hoed mijn schapen'. 'Weid mijn schapen'.

Driemaal wordt Petrus door Jezus opgedragen zijn leven als herder van Gods kudde in te zetten, in contrast met de drie keer dat hij in de verloochening het bankroet had moeten uitspreken van zijn eigen voornemen zijn leven in te zetten.

In Johannes 10 spreekt Jezus over zichzelf als de goede herder die zijn leven inzet voor zijn schapen. 'Ik wil mijn leven voor u geven.' In zelfoverschatting greep Petrus naar de positie van de goede herder. Maar niet eerder dan nadat Jezus als de goede herder zijn leven op Golgotha had ingezet voor zijn kudde, kan Petrus optreden als herder. Petrus' eigen falen en Jezus' slagen liggen ten grondslag aan de opdracht 'Weid mijn schapen'.

Je kunt je afvragen welke aardigheid de eerste gemeente erin gehad moet hebben deze beschamende geschiedenis van een van haar voormannen in de bijbel op te nemen. Wij plegen onze grote mannen toch anders te eren!

Het is toch eigenlijk vreemd, dat de gemeente door alle eeuwen heen in haar samenkomsten steeds de geschiedenis van Petrus heeft gelezen. Heldenverhalen werken toch inspirerender? Als je je zwak voelt, heb je er behoefte aan je op te trekken aan een held zonder vrees of blaam. En voor dit doel heeft Michiel Adriaanszoon de Ruyter meer te bieden dan Petrus!

De geschiedenis van een succesvolle carrière kan nieuwe kracht en moed geven. Maar Petrus is het tegendeel van de succesvolle carrière-maker. Petrus heeft zich niet in moed, beleid en trouw omhoog gewerkt langs de kerkelijke ladder, tot hij de positie van herder van de gemeente veroverde. Petrus viel eerst met een geweldige klap van de onderste sport van die ladder. En toen hij krachteloos en hulpeloos op de grond lag te spartelen, tilde Christus hem op tot de hoge positie die hij innam.

De gemeente heeft de gênante, van zwakheid getuigende geschiedenis van Petrus in de Bijbel opgenomen, en deze geschiedenis gelezen en herlezen, omdat deze geschiedenis haar eigen geschiedenis is. Zonder deze geschiedenis bestaat de gemeente niet. Zoals Petrus apostel werd, zo is de gemeente gemeente: door grootspraak, faillissement van eigen kracht en door Christus' genade heen.

Het zou een ernstige vergissing zijn om te denken, dat Petrus in zijn grootspraak en in zijn verloochening een steekje liet vallen. Een steekje dat Jezus aan het meer van Tiberias weer recht breide. Grootspraak en eigen faillissement zijn geen foutjes die

vermeden hadden kunnen worden. Zij zijn niet weg te denken uit de geschiedenis van het apostelschap, uit de geschiedenis van de gemeente.

De gemeente bestaat uit mensen die het bankroet van eigen kracht, goede bedoelingen, offerbereidheid en vindingrijkheid hebben geleden. De gemeente redt het alleen in de kracht van Christus. Hoe snel laat de gemeente zich tot grootspraak verleiden, en waagt zij het met eigen menselijke mogelijkheden.

De broeders X en Y hebben moeilijkheden met elkaar? Als wij hen nu eens als verstandige mannen met elkaar laten praten, moet een geschikte regeling te treffen zijn. Met wat diplomatie moet dat varkentje te wassen zijn. Geen verstand van mannen, geen geschikte regelingen en geen diplomatie bewerkt echte vrede tussen mensen. De gemeente wast geen varkentjes voor de Here God.

Christus, die zijn leven inzette, bewerkt alleen vrede tussen mensen. Buiten hem om is er niets te bereiken. De gemeente die leeft uit het verhaal van Petrus, het verhaal van eigen faillissement en van Christus' mogelijkheden, laat zich niet verleiden tot varkentjeswaserij.

Er is in de gemeente een groep die over bepaalde zaken anders denkt? Geen nood. De waarheid zal zegevieren, want wij zijn de groep met de meeste leden. Als het erop aankomt, drukken wij onze stem er door. In de gemeente wordt de waarheid niet door mensen verdedigd. Door wapens, door geld, door stemmenaantal. De gemeente die leeft uit het verhaal van Petrus, het verhaal van eigen menselijk bankroet en van Christus' rijkdom, waagt het niet met kerkpolitiek.

Er wordt in de wereld honger geleden? Wanneer we als kerk er nu voor zorgen dat er in de hongerende gebieden voldoende tractoren komen, en kunstmest, en deskundigen om de inheemse boeren te instrueren!

Er heerst in de wereld sociale ongerechtigheid?

Wanneer de kerk er nu eens voor zorgt dat er geld en literatuur is om de onderdrukte massa politiek bewust te maken, en hun kracht te mobiliseren!

Begrijpt u mij goed: Ik veroordeel deze activiteiten niet zondermeer. Maar ik vraag mij wel af, of honger en ongerechtigheid zo gemakkelijk weg te organiseren zijn.

Alleen Christus brengt gerechtigheid. Op weg naar gerechtigheid kunnen wij Christus met eigen middelen evenmin volgen als Petrus. Als wij hier ons leven gaan inzetten slaan we even snel mis als Petrus, toen deze het zwaard trok.

Een gemeente die leeft uit het verhaal van Petrus, het verhaal van eigen menselijk bankroet en van Christus' rijkdom, levert zicht niet uit aan een politieke of sociale overtuiging.

Amen.